

Temps de colònies

El patrimoni industrial tèxtil del Berguedà es dona a conèixer
Fenòmens editorials i televisius com 'Olor de colònia' han ajudat a difondre el llegat
La majoria de visitants són catalans

La colònia Vidal, de Puig-Reig, va acollir el rodatge de nombroses escenes d'Olor de Colònia. Foto: MUSEU COLÒNIA VIDAL.

De Balsareny fins a Berga hi ha la concentració de colònies tèxtils més important del món. Un total de setze nuclis amb fàbriques repartits al llarg de 32 quilòmetres del curs del riu Llobregat, a cavall entre el nord del Bages i el Baix Berguedà. El poble que més en té és Puig-reig, que suma al seu terme municipal fins a vuit colònies, testimoni d'un passat industrial d'una gran activitat. Es tracta d'un patrimoni que vol convertir-se en un dels referents turístics del Berguedà, una comarca que atrau turistes pel seu entorn natural amb espais únics com el Pedraforca, el naixement del riu Llobregat i el parc del Cadí Moixeró. Tot i això, des del territori treballen per donar a conèixer un ric patrimoni industrial que, a més de les colònies tèxtils del Baix Berguedà, té també tota una sèrie de llocs visitables relacionats amb el passat miner de la part alta de la comarca. El museu de les Mines de Cercs, la mina de petroli de Riutort, a Guardiola de Berguedà, i el museu del ciment

Asland, a Castellar de n'Hug, són alguns dels espais.

Història recent

A Catalunya, les colònies industrials van començar a aparèixer durant la segona meitat del segle XIX. No es tracta d'un fenomen únic d'aquesta zona. De fet, n'hi va arribar a haver un centenar, la majoria tèxtils, però també se'n van fundar d'agrícoles, mineres i metal·lúrgiques. Es van situar sobretot a les zones interiors de Catalunya, resseguint el curs de rius com el Llobregat, el Ter, el Cardener o el Freser. A més del Berguedà i el Bages també n'hi havia al Ripollès i a Osona.

Des que les turbines van deixar de fer funcionar els telers, a finals dels anys vuitanta del segle passat, aquests espais han tirat endavant sense una sirena que marqués la rutina diària dels seus habitants. A les colònies del Llobregat, en alguns casos, els propietaris van vendre els pisos als que havien estat treballadors de les colònies, en altres van mantenir els llogaters i fins i tot en alguna colònia tots els habitatges s'han venut de forma conjunta a un sol propietari. Els espais són ara nuclis urbans dels municipis als quals pertanyen. Hi ha colònies que han sabut conservar part del seu patrimoni per poder-lo ensenyar als visitants i han format una ruta de turisme industrial que mostra un sistema de vida avui desaparegut.

Patrimoni visitable

Actualment hi ha tres colònies que tenen espais oberts als visitants, que permeten descobrir el patrimoni industrial tèxtil de la comarca. Es tracta de can Viladomiu Nou, a Gironella, on es pot visitar la Torre de l'Amo, la casa senyorial de la colònia, museïtzada per explicar com era la vida dels industrials a les colònies tèxtils. Durant un temps, la casa va acollir la seu del consorci del Parc Fluvial del Llobregat, un organisme creat el 2003 i avui desaparegut, que s'encarregava de fomentar el desenvolupament econòmic i turístic del territori de les

colònies tèxtils del Llobregat i preservar-ne el patrimoni natural, històric i cultural. Ara aquesta tasca l'assumeix l'Agència de Desenvolupament del Berguedà, que treballa de manera coordinada amb els ajuntaments dels municipis del Bages que també tenen colònies tèxtils.

El centre d'interpretació de l'església de Can Pons, coneguda com la catedral de l'Alt Llobregat, és un altre dels espais visitables d'aquest llegat industrial. Permet conèixer la funció d'un dels edificis cabdals en la vida de les colònies, l'església, per on passaven tots els habitants en diferents moments de la seva existència: el bateig, la primera comunió, el casament i el punt final de la vida, el funeral. El projecte museístic de l'església de Can Pons, amb tècniques audiovisuals capdavanteres, mostra el paper que va tenir l'església en la consolidació del sistema de la colònia industrial a Catalunya.

L'espai més complet per conèixer com era la vida en una colònia és, sens dubte, el museu de la Colònia Vidal de Puig-reig. Les seves instal·lacions permeten copsar com es vivia en una colònia industrial a principi de segle XX passejant pels diversos espais oberts als visitants. Del conjunt industrial destaca la resclosa i el canal que desviava l'aigua del Llobregat, la turbina, la màquina de vapor, la nau dels telers, on es mostra la maquinària tèxtil del moment; de la colònia obrera es pot visitar un dels pisos on vivien els treballadors, l'escola de la colònia, la biblioteca, el cinema, els safarejos i les dutxes, entre d'altres espais.

També es pot visitar de forma concertada la casa pairal Teixidor Bassacs, a Gironella, que alberga una exposició permanent d'objectes relacionats amb el món rural, la mineria, el tèxtil i el carrilet del Berguedà. Es tracta d'un material que testimonia la vida quotidiana dels berguedans del segle XIX i de la primera meitat del segle XX. Es tracta de la casa del matrimoni format per Joan Teixidor i Ballús (1809-1891) i Raimunda Bassacs i Fornells (1818-1883), que en aquest mateix habitatge va començar a fer funcionar la fàbrica tèxtil que més endavant donaria origen a la colònia de Cal Bassacs.

Repercussió mediàtica

La literatura i la televisió, amb fenòmens com Olor de colònia, s'han encarregat de posar d'actualitat aquests particulars sistemes d'organització social i han despertat la curiositat de molts catalans que s'han apropat a conèixer el que queda d'aquest patrimoni industrial, que forma part de la història de la Catalunya dels segles XIX i XX. L'Agència pel Desenvolupament del Berguedà ofereix el multitiquet Berguedà tèxtil, que inclou la visita al museu de la Colònia Vidal, a la Torre de l'Amo de can Viladomiu Nou i al centre d'interpretació de l'església de la Colònia Pons. S'anomena Espais Olor de colònia perquè permet veure espais on es va rodar part de la minisèrie que va emetre TV3. També es fan propostes com la visita guiada al museu de la Colònia Vidal els caps de setmana a les onze del matí. El director d'aquest equipament, Jordi Vidal, reconeix que Olor de colònia ha suposat "un increment notable de visitants individuals i de grups de clubs de lectura de biblioteques i d'escoles". El fet que la major part de les escenes de la sèrie es rodessin aquí va fer que molta gent s'acostés a conèixer en viu els escenaris on s'havia desenvolupat l'acció. El 2013, el museu de la Colònia Vidal va rebre un total de 16.186 visitants dels quals prop d'11.000 formaven part de grups escolars.

Reactivació econòmica

Des de l'Agència de Desenvolupament del Berguedà, la directora de Turisme i Comerç, Imma Espel, explica que, a més de treballar en la vessant de promoció turística, també es mira de fomentar la reactivació econòmica de les colònies. Algunes encara conserven alguna activitat industrial i ara es vol aconseguir que s'arribin a convertir en pol d'atracció d'altres activitats. Ja n'hi ha alguns exemples com el convent de Cal Rosal, que les monges van abandonar l'any 1992. Poc després l'espai va reobrir transformat en un punt de trobada de diferents artistes i col·lectius amb inquietuds creatives que volen dinamitzar la cultura al Berguedà. Els baixos preus de lloguer de les naus buides i l'amplitud dels espais disponibles són l'esquer per mirar de donar vida a les colònies.

Publicat a:

-El Punt Avui. Comarques Gironines 05-01-2015 Pàgina 50

-El Punt Avui. Nacional 05-01-2015 Pàgina 34

Font del document:

http://www.elpuntavui.cat/noticia/article/2-societat/5-societat/809359-temps-de-colonies.html?piwik_campaign=rss&piwik_kwd=nacional&utm_source=rss&utm_medium=nacional&utm_campaign=rss&f=El+Punt+Avui